

“Alman məskənləri”nin izi ilə

Ekspertlərin fikrincə, bu marşrutun yerləşdiyi rayonlarda müəyyən işlərin həyata keçirilməsinə ehtiyac var

Hazırda turizm, o cümlədən beynəlxalq turizm Azərbaycanda və bütün dünyada diqqət mərkəzindədir. Yerli turizm marşrutlarından fərqli olaraq, beynəlxalq turizm marşrutları daha çox ölkəni əhatə edir və turizm sahəsində ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığı inkişaf etdirir. Bu marşrutlar bölgələrimizin beynəlxalq səviyyədə təbliğ olunması baxımından əhəmiyyət daşıyır.

Turizm, ölkə gəlirlərinin formalaşmasında nə qədər önəm daşıyırsa, mədəniyyətin, tarixi irsin təbliği və tanınmasında da bir o qədər mühüm rol oynayır. Azərbaycan Turizm Agentliyinin bu istiqamətdə həyata keçirdiyi əsas tədbirlərdən biri də beynəlxalq mədəni və yerli turizm marşrutları vasitəsilə Azərbaycan turizminin dünya turizm bazarına inteqrasiyasını təmin etməkdir. Eyni zamanda, yeni turizm marşrutlarının yaradılması istiqamətində əhəmiyyətli layihələr həyata keçirilir.

“Azərbaycanda alman məskənləri” turizm marşrutunun inkişaf etdirilməsi də bu istiqamətdə atılan addımlar sırasındadır. Bu turizm marşrutunun inkişafı ilə bağlı məsələ Turizm Sammitində də qeyd olun-



lər arasında münasibətlər yeni müstəviyə keçdikcə, yurdlarından, ölkələrindən uzaq düşmüş almanlar da öz vətənlərinə qayıdılar. Qeyd etmək istərdim ki, 1939-cu ildə əhalinin siyahıyaalınma məlumatına görə, o dövrdə respublikamızda 23 min 133 nəfər alman yaşayıb. 1941-ci ildə Almaniya ilə Sovet İttifaqı arasında müharibə başlayandan sonra Volqaboyu, Kırım və Cənubi Qafqazda, o cümlədən Azərbaycanda yaşayan almanlar Qazaxıstan və Sibirə deportasiya olunublar. Alman icmasının mədəni həyatında təhsil, mədəniyyət böyük əhəmiyyət kəsb edib.

Sənayedə və təsərrüfatda yaxşı mütəxəssis olan almanlar tərəfindən inşa edilən körpülər, müxtəlif tikililər, şərab zavodları, Gəncə şəhərində, Şəmkir və Göygöl rayonlarında yaşayış evləri, kilsə (lüteran kirkası) və digər tikililər Azərbaycanda alman memarlığının nümunələridir. Azərbaycanda yaşayan alman əhalisi tərəfindən lüteran kilsəsinin əsası qoyulub. 1920-ci ilin sonunda Helenendorfda maşınqayırma, 1930-cu illərdə isə üzümçülük və şərabçılıq texnikumu fəaliyyətə başlayıb. Alman memarları A.Eyxler və F.Lemkulun layihələri əsasında 1854-cü ildə Helenendorfda (Göygöl şəhəri), 1909-cu ildə Annenfelddə (Şəmkir şəhəri) tikilmiş lüteran kilsələri günümüzədək əzəmətinə saxlayıb. Azərbaycan almanlarının inşa etdikləri məşhur tikililərin bəziləri Bakıda yerləşir. 28 May küçəsində yerləşən lüteran Xilaskar Kilsəsi 1897-ci ildə tikilib. 24 yaşlı alman Adolf Eyxlerin memarı olduğu bu bina Bakının

arxitektura inciləri sırasına daxildir. Hazırda konsert zalı kimi fəaliyyət göstərən bu kilsəyə Azərbaycanda yaşayan alman icması hər bazar günü gəlib, öz dualarını oxuyur, ibadət və söhbət edirlər. Kirxanın yanında daha bir bina vardır. “Kapellhaus” adlanan bu bina Alman-Azərbaycan Mədəniyyət Birliyi kimi fəaliyyət göstərir.

Ölkəmizdə qorunub saxlanan alman izləri - mədəniyyətləri, tarixləri, adət-ənənələri və s. üzrə turizm marşrutunun fəaliyyətinin genişləndirilməsi və inkişafı isə təkcə ölkəmizə turist kimi gələn almanların deyil, həmçinin digər ölkə turistlərinin də marağına səbəb ola bilər.

TURİSTLƏRİN DİQQƏTİNİ CƏLB EDƏN MƏXSUL

Turizm üzrə mütəxəssislər də hesab edirlər ki, ölkəyə turistlərin cəlb olunmasında bu kimi marşrutların inkişafının böyük rolu var. Bu baxımdan, bu tip turizm marşrutlarına diqqət artırılmalıdır. **Turizmçi Ceyhun Aşurov** deyir ki, Azərbaycanda “polyak izləri”, “Alman məskənləri” və s. kimi marşrutlar artıq müəyyən olunub. Belə ki, burada çar dövründən məskunlaşmış həmin xalqların nümayəndələri olublar: “Onların adət-ənənələri həmin bölgələrdə öz izlərini saxlayıb. Müəyyən tikililər, o zaman qalan evlər, onlara aid alətlər və s. həmin ərazilərdə hələ də qalır. Nəzər salsaq, görürük ki, dünyada ən çox səfər edən turistlər arasında Almaniya “top onluq”da yer alır. Heç də təsadüfi deyil ki,

ölkəmizin turizm strategiyasında Avropa turistlərinin və xüsusən də alman turistlərinin Azərbaycana cəlb olunması üçün müəyyən tarixi köklərə malik əlaqələr var. Bu mənada Turizm Agentliyi Almaniya keçirilən xüsusi tədbirlərdə və sərgilərdə hər dəfə bizdə belə məskənlərin olmasını vurğulayır və almanların diqqətini bu marşruta yönəltməyə çalışır. O mənada ki, qrup olaraq alman turistlərinin Azərbaycana ziyarət etmələri üçün səbəblərdən biri də artmış olsun”. Turizmçi qeyd edir ki, əslində Azərbaycana gələn alman turistlərinə bunlar pərəkəndə şəkildə təklif olunur: “Hesab edirəm ki, sistemli, qrup şəkildə gələn alman turistləri bu marşruta yönləndirilə bilər. Turizm marşrutlarının üzərində də müəyyən işlər görülməlidir ki, müasir standartlara cavab verilsin. Yeni marşrutlar üzrə həm ictimai iaşə obyektləri, həm sanitariya qovşaqlar müasir standartlar səviyyəsinə çatdırılsın. Bu da işin bir parçasıdır. Bu izlər istər alman, istər polyak, istərsə də Avropa turistlərinin diqqətini cəlb edən bir məhsuldur. Onun tanıtımı da ara-sıra aparılır. Hesab edirəm ki, bundan sonra daha sistemli şəkildə həyata keçiriləcək”.

ALMANLAR ÜÇÜN MARAQLI OLA BİLƏR

Alman yaşayış məskənlərinin ölkəmizdə çoxdan yarandığını deyən **Azərbaycan Turizm Assosiasiyası (AzTA) sədrinin müşaviri Müzəffər Ağakərimov** hesab edir ki, sadəcə bu marşrutun inkişaf etdirmək lazımdır: “Bu marşrutun yerləşdiyi rayonlarda müəyyən işlərin həyata keçirilməsinə ehtiyac var. Düzdür, istənilən halda bu marşrutu kütləviləşdir-



du. Belə ki, turistlərin cəlbə üçün marşrut üzrə müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Qeyd edək ki, bu marşrutun əhəmiyyəti özündə böyük bir tarixi, mədəniyyət, adət-ənənəni, multikultural dəyərləri və s. birləşdirməsi ilə bağlıdır.

200 İLLİK TARİX

Qeyd edək ki, alman icmasının Azərbaycanda məskunlaşmasının 200 illik tarixi var. Hələ XIX əsrin əvvəllərində Avropadan, Vürtemberg krallığından köç edərək Azərbaycana yaşamağa gəlmiş almanları azərbaycanlılar öz torpağında mehribanlıqla qəbul etmiş və sonrakı dövrdə birgə yaşayış yaratmışlar. Belə ki, 1819-cu ildə 194 alman ailəsi Gəncə yaxınlığında Helenendorf (Göygöl rayonu) və Annenfeld (Şəmkir rayonu) adlı iki koloniya salıblar. Sonrakı dövrlərdə Qazax, Tovuz, Ağstafa rayonları ərazisində Qeorsfeld, Qrünfeld, Eyqenfeld, Traubenfeld daxil olmaqla, ümumilikdə, 8 alman koloniyası salınıb. Çar hökuməti tərəfindən dəvət olunmuş şvab mühacirləri peşəkar ustalar, şərabçılar, tacirlər, memarlar və mühəndislər kimi öz bilik və bacarıqları ilə Azərbaycana xidmət etmiş, cəmiyyətə maneəsiz inteqrasiya olunmuşlar. Onlar yerli əhali ilə sıx mədəni əlaqələrinə baxmayaraq, öz adət və ənənələrini, etnik özəlliklərini qoruyub saxlamışlar. Sözsüz ki, bu qorunub saxlanılma işində biz azərbaycanlıların onlara tolerant yanaşması da öz rolunu oynayıb. Əlbəttə, zaman ötdükcə, xalqlar və dövlət-



mək olmayacaq. Çünki bu marşrut daha çox almanların özü üçün maraqlı ola bilər. Ölkəmizə gələn alman turistləri həmin ərazilərə səyahətləri çərçivəsində səfər edə bilərlər. Həmçinin, vaxtilə həmin ərazilərdə yaşayan almanların qohum-əqrəbasını axtarıb tapmaq və onlarla əlaqə yaradaraq turist kimi cəlb etmək lazımdır”. Turizmçi hesab edir ki, alman qəsəbələrinin Bakıdan uzaqlığı bu turizm marşrutunun kütləvi olmasına mane ola bilər. Belə ki, turizm obyektlərinin uzaqlığı və yaxınlığı mühüm rol oynayır: “Məsələn, alman məskənləri Polşa turistlərini maraqlandırmaya bilər. Tutaq ki, biz Fransaya gedirik, vaxtilə orada yaşayan azərbaycanlılar və onların izi ilə orda tanış olmağa çalışırıq. Qubadakı Qırmızı qəsəbə, İsraildən gedən yəhudi turistləri cəlb edir”. M.Ağakərimovun fikrincə, bu tip ekskursiyaları genişləndirmək olar. Məsələn, tematik turizm növləri, ekskursiyalar, o cümlədən də Azərbaycanın yazıçı və şairləri ilə bağlı ekskursiyalar təşkil etmək olar: “Hesab edirəm ki, turistlər bu ekskursiyalar vasitəsi ilə Azərbaycanın necə bir ölkə olduğundan xəbər tuturlar. Biz onlara Azərbaycanın təbii coğrafi şəraiti haqqında daha geniş məlumat verməliyik ki, ölkəyə daha çox turistlər cəlb olunsun. Azərbaycan Avropa-Asiya yolunda bir körpüdür. Gələcəkdə Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolunun vasitəsi ilə də Azərbaycan regionunda önəmli yer tutacaq”.

Təranə Məhərrəmov